

รูปแบบการสร้างสรรคัลายพินในเพลงลูกทุ่งอีสาน
ของ เรวัตน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท)¹
Creative forms Laipin in E-san Country Songs
for Rewat Sayankena (Noom Putai)

ณัธพล ยะปะตัง²

Nattapon Yapatang

สุรพล เนสุสินธุ์³

Surapon Nesusin

¹บทความวิจัยวิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาตุริยางคศิลป์ ประจำปี 2561

²นักศึกษาหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาตุริยางคศิลป์ ดนตรีวิทยา คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์. ดร. สาขาวิชาดนตรีและการแสดง คณะ
ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

หนุ่ม ภูไท เป็นหนึ่งในนักเรียบเรียงเสียงประสานที่นำเครื่องดนตรีพิณมาสร้างสรรค์ผลงานเพลง โดยเฉพาะ เพลงลูกทุ่งอีสาน การนำเอาทำนองลายพิณมาใช้สร้างเป็นทำนองเพลงลูกทุ่งอีสานจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและผลงานของ เรวัตน์ สายันเกษม (หนุ่ม ภูไท) 2) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการสร้างสรรค์ลายพิณในเพลงลูกทุ่งอีสานของ เรวัตน์ สายันเกษม (หนุ่ม ภูไท) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจเบื้องต้น แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ข้อมูลภาคสนามได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกต จากกลุ่มผู้รู้ จำนวน 6 คน และกลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 1 คน และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

ประวัติความเป็นมาและผลงานของ เรวัตน์ สายันเกษม เริ่มฝึกหัดเครื่องดนตรีพิณตั้งแต่อายุ 10 ปี จากปู่ของตน มีทั้งหมด 3 ลาย ได้แก่ ลายเกริ่น ลายภูไท และลายลำเพลิน ต่อมาช่วง พ.ศ. 2509 ร่วมฝึกหัดกีตาร์ และได้ร่วมเล่นกับวงดนตรี รำวงคณะ ดอกฟ้าภูไท ตำแหน่งมือพิณ ย้ายไปทำงานกรุงเทพฯ พ.ศ. 2515 เล่นดนตรีที่ร้านอาหาร ตำแหน่งมือ กีตาร์ จากนั้นได้เริ่มเข้าสู่การบันทึกเสียงครั้งแรกจากการชักชวนของ สรเพชร ภิญโญ ผลงานการสร้างสรรค์เพลงชุดที่ 3 ชุดหนุ่มนาข้าวสาวนาเกลือ เป็นที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ด้วยเพลง หนุ่มนาข้าวสาวนาเกลือ ขับร้องโดย สรเพชร ภิญโญ และน้องนุช ดวงชีวัน ปี พ.ศ. 2524 เป็นที่นิยมและยอมรับของแฟนเพลงจนได้รับรางวัลเกียรติบัตรแผ่นเสียงทองคำพระราชทาน จาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปี พ.ศ. 2525 ต่อมาจึงเป็นที่รู้จักกันในนาม “หนุ่ม ภูไท” นักเรียบเรียงเสียงประสาน ผลงานที่ได้รับรางวัลและสร้างชื่อมีมากมาย เช่น พ.ศ. 2540 รางวัลพระพิฆเนศทองคำพระราชทาน เพลง สักนาง จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตั้งแต่อดีต หนุ่ม ภูไท ยังเป็นผู้อยู่เบื้องหลังในการสร้างสรรค์งานเพลงให้แก่ศิลปิน นักร้อง เพลงลูกทุ่งในเมืองไทย เช่น หยาด นภาลัย, ศิริพร อำไพพงษ์, จินตหรา พูนลาภ, เฉลิมพล มาลา

คำ อีกทั้งเพลงที่สร้างสรรค์ออกมายังติดตลาดเป็นที่นิยมแก่แฟนเพลงอยู่เสมอ ปัจจุบันนายเรวัตน์ สายันเกษะ ทำห้องบันทึกเสียง “หนุ่ม ภูไท สตูดิโอ” และเปิดสอนผู้ที่สนใจเรียนเครื่องดนตรีพิณอยู่ที่ กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการสร้างสรรค์ลายพิณในเพลงลูกทุ่งอีสานของ เรวัตน์ สายันเกษะ ผู้วิจัยวิเคราะห์จำนวน 3 บทเพลง ได้แก่ 1) เพลงสาวนาหารัก 2) เพลงลำน้ำพอง 3) เพลงสังนาง พบว่า ท่วงทำนองลายพิณสร้างจากโครงสร้างของ ทำนองลายพื้นบ้านอีสาน มี 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบทำนองลายหลัก คือ ลายเพลง ท่อน Intro Solo Coda และรูปแบบทำนองเสริม คือ ลายพิณที่บรรเลงในแต่ละ ท่อนเพลง โดยใช้ตัวโน้ตในกลุ่มบันไดเสียงอยู่ 2 ชนิด คือ Minor pentatonic กับ pentatonic scale ในแต่ละเพลงแบ่งออกเป็นรูปแบบทำนอง คือ

ทำนองหลัก เป็นการเคลื่อนทำนองแบบตามขั้น (Conjunct motion) และ ทำนองแบบข้ามขั้น (Disjunct motion) เป็นการเคลื่อนที่ของตัวโน้ตตัวที่ 1 ไปยัง ตัวโน้ตตัวที่ 2 3 4 5 6 และ 7 ในลักษณะ คู่ 1 2 3 4 5 6 และ 7 ไปในทิศทางทั้ง ขึ้น ลง และคงที่ ทำนองส่วนใหญ่จัดเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 6 ตัวโน้ต การสร้างทำนอง เคลื่อนที่จากตัวโน้ตตัวแรกไปยังตัวโน้ตท้ายของแต่ละทำนองเป็นการสร้างสลับกลับ ไป-มา อยู่ในโครงสร้างเดียวกัน

ทำนองเสริม รูปแบบทำนองพบว่ามีทั้งหมด 3 รูปแบบ คือ 1) ทำนองลาย ด้น (Improvised) 2) ทำนองลายจังหวะ หรือ ลาย Rhythm และ 3) ลายสร้อย (Counterpoint) เป็นการเคลื่อนทำนองแบบตามขั้น (Conjunct motion) และ ทำนองแบบข้ามขั้น (Disjunct motion) เป็นการเคลื่อนที่ของตัวโน้ตตัวที่ 1 ไปยัง ตัวโน้ตตัวที่ 2 3 4 5 และ 6 ในลักษณะ คู่ 1 2 3 4 5 และ 6 ไปในทิศทางทั้งขึ้น ลง และคงที่ ตัวโน้ตในบทเพลงอยู่ในโครงสร้างของทำนองเดียวกัน

จากผลการวิจัยพบว่า นายเรวัตน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท) สร้างสรรค์ลาย พิณในเพลงลูกทุ่งอีสาน จากท่วงทำนองลายทั้งหมด 4 รูปแบบ คือ 1) ลายพื้นบ้าน อีสาน 2) ทำนองลายด้น (Improvised) 3) ทำนองลายจังหวะ หรือ ลาย Rhythm และ 4) ลายสร้อย (Counterpoint)

คำสำคัญ : รูปแบบการสร้างสรรค์, ลายพิน, เพลงลูกทุ่งอีสาน, หนู่ม ภูไท

Abstract

RewatSayankena also known as NoomPutai is one of composers who put Pin to create music. Especially, LukThungE-san. The Lai Pin melody is used to create a unique LukThungE-san melody. This research aims to : 1) To study the history and works of RewatSayankena 2) To analyze the pattern of LukThungE-san songs of RewatSayankena. This research is a qualitative research. The research tools were : Preliminary surveys, Interviews and Observations. Field information is obtained from interviews and observations from a 6 experts and 1 technician. Describe the results of data analysis by descriptive analysis. The research results are as follows:

1. The history and works of Rewat Sayankena. He started practicing the Pin at the age of 10 from his Grandfather, there are 3 songs including Lai Groen, Lai Putai and Lai Lam Ploen. Later in 1966, he practiced guitar. And played with the dance band, Dok FaPutai Band in Pin Position. Work in Bangkok in 1972. Playing music at a restaurant, a guitarist. Then began recording the first, from the persuasion of SorapetPinyo. He created their 3rd album Noom Na Kao Sao Na Glao. It is popular with Noom Na Kao Sao Na Glao, vocal by SorapetPinyo and NoodDuangchiwan in 1981. The song was a popular and respected song of the fans until it was honored with a Medal Gold Record from Princess MahaChakriSirindhorn in 1982. Later it became known as NoomPutai the Composer. The award-winning works and the reputation, for example, in 1997 Medal Ganesh Gold with Sang Nang

from Princess MahaChakriSirindhorn. From the past, he has been behind the creation of LukThungsongs in Thailand for musician, singer such as YardNapalai, SiripornAmpaipong, JintaraPoonlarp, ChalernpolMalakham etc. Also, the music that originated to the popular is always popular with fans. Currently, RewatSayankena made the recording studio “NoomPutai Studio” and taught those who are interested in learning Pin in Bangkok.

2. The analysis of the pattern of Lai Pin in LukThung E-san from RewatSayankena. The researcher analyzed 3 songs : 1) Sao Na Ha Rak 2) Lam Nam Pong 3) Sang Nang. It was found that the melody of Lai Pin was constructed from the structure of E-san Folk pattern, there are 2 types of patterns: Main Melody is Intro, Solo, Coda and Sub Melody is Lai Pin in each section. By 2 types of notes are used in the scale such as minor pentatonic and pentatonic scale.

Main Melody is Conjunct motion and Disjunct motion. Moves the note 1st to the 2nd, 3rd, 4th, 5th, 6th and 7th, by phrasing note 1st to the 2nd, 3rd, 4th, 5th, 6th and 7th of intervals on up - down movement steadily. The main melody is grouped, each group of 6 notes. Creating a melody pattern from the first note to the last note of each melody, by switch back-and-forth on scale.

Sub Melody is as follows : 1) Improvised Melody 2) Rhythm Line and 3) Counterpoint. Every move is Conjunct motion and Disjunct motion, moves the note 1st to the 2nd, 3rd, 4th, 5th and 6th, by phrasing note 1st to the 2nd, 3rd, 4th, 5th and 6th of intervals on up - down movement steadily. Creating a melody pattern from the first note to the last note of each melody, by switch back-and-forth on scale.

The research found that RewatSayankena, he created Lai Pin in E-san LukThung from these of 4 melodies such as 1) E-san Folk Melody 2) Improvised Melody 3) RhythmLai 4) Counterpoint

Keywords : Creative forms, Laipin, LukThungE-san Songs, NoomPutai

บทนำ

พินเป็นเครื่องดนตรีที่แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดประกอบกับสำนวนและสำเนียงต่างขึ้นโดยศิลปินพื้นบ้านพินจึงเป็นดนตรีพื้นบ้านที่สะท้อนถึงขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีวัฒนธรรมสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านโดยภาพสะท้อนเหล่านี้จะดูได้จากสำเนียงของบทเพลงและลักษณะของเครื่องดนตรีได้อย่างชัดเจนต่อมาพินยังถูกนำไปใช้ในการประพันธ์สร้างสรรค์บทเพลงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเภทเพลงลูกทุ่งอีสาน หรือเพลงลูกทุ่งหมอลำ ทำให้พินมีบทบาทสำคัญที่เป็นเครื่องบ่งบอกให้ผู้ฟังได้เข้าใจ และแยกประเภทของบทเพลงนั้นๆว่าเป็นเพลงลูกทุ่งภาคกลาง หรือเพลงลูกทุ่งอีสาน และเพลงลูกทุ่งหมอลำ นอกจากนี้เรายังพบเห็นการบรรเลงพินในงานแสดงของวงดนตรีประเภทต่างๆ เช่น วงหมอลำเรื่องต่อกลอน หมอลำเพลิน หมอลำชิง วงโปงลาง วงกลองยาวประยุกต์ วงดนตรีลูกทุ่ง วงดนตรีสากล พินยังสามารถบรรเลงกับเครื่องดนตรีอื่นๆได้อย่างกลมกลืนและลงตัว

“เพลง” เป็นผลงานทางศิลปะอย่างหนึ่งที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคม เพราะมีบทบาททั้งในฐานะที่เป็นสื่อบันเทิงใจ และใช้ประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวกับชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ดังจะเห็นได้จากเพลงพื้นบ้านของไทยในภูมิภาคต่าง ๆ ได้แก่ เพลงกล่อมเด็กที่ผู้เป็นมารดาขับกล่อมให้ลูกนอนเมื่อเยาว์วัย เพลงที่ร้องในฤดูเก็บเกี่ยว เช่น เพลงเกี่ยวข้าวและเพลงสงพางของภาคกลาง เพลงนาของภาคใต้ ได้ช่วยให้เกิดกำลังใจในการทำงานให้มีความสุขเห็นตเห็นน้อยจนเกิดไป การลำผีฟ้า เป็นพิธีกรรมที่รักษาหรือช่วยปัดเป่าโรคภัยไข้เจ็บ เมื่อสิ้นสังขารไปก็มีเพลงร้องในพิธีงานศพ เช่น เพลงกาหลอ ของภาคใต้ เพลงตุงโอง ของจังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น (สุกัญญา ภัทรราชัย, 2532) การสร้างสรรค์บทเพลงเกิดจาก

อารมณ์ ความคิดและแรงบันดาลใจของนักแต่งเพลง หรือนักประพันธ์เพลง โดยที่นักประพันธ์เพลงต่างก็พยายามปรุงแต่ง สอดแทรกความคิดอารมณ์และถ้อยคำภาษาที่ไพเราะ ให้เป็นบทเพลงที่มีความประณีต ทั้งในด้านการใช้ภาษา ท่วงทำนอง จังหวะ และเสียงดนตรี ดังที่ นงลักษณ์ ประสพสุข กล่าวว่า “นักแต่งเพลงคือผู้ที่สามารถถ่ายทอดจินตนาการออกมาเป็นสิ่งที่ผู้อื่นรับรู้ได้ ... ในสมัยที่ยังไม่มีการคิดค้นระบบบันทึกเสียงดนตรี มนุษย์ก็แต่งเพลงได้ โดยร้องเป็นทำนองสูงต่ำเป็นจังหวะจะโคน”

เพลงลูกทุ่ง มีมาอย่างชัดเจนเมื่อปี พ.ศ. 2507 บทเพลงลูกทุ่งไม่ว่าจะเป็นลูกทุ่งไทย หรือ ลูกทุ่งอีสานนั้น ล้วนแล้วเป็นการต่อยอดแตกเติมออกจากบทเพลงพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ มีลักษณะรูปแบบของการส่งต่อเจตนาของผู้ประพันธ์ เพื่อให้ผู้ฟังได้เกิดการตระหนัก นึกคิดตามไปกับเนื้อหาและอารมณ์ของบทเพลง เพลงลูกทุ่งเป็นศิลปะการขับร้อง การประพันธ์ ที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยรับใช้สังคมในแต่ละภูมิภาค เป็นวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบริบททางวัฒนธรรม และสังคมของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น ทั้งในด้าน การดำรงชีพ การทำมาหากิน ประเพณี ความเชื่อ ตลอดจนเนื้อหาในเวลาปัจจุบัน (รุ่งสุริยา เมืองเหล่า. 2537) กล่าวว่าเพลงลูกทุ่งอีสาน หมายถึง เพลงที่สะท้อนวิถีชีวิตสภาพสังคมอุดมคติและวัฒนธรรมอีสาน โดยมีท่วงทำนองคำร้องสำเนียงและลีลาการร้องการบรรเลงที่เป็นแบบแผนมีลักษณะเฉพาะซึ่งให้บรรยากาศของความเป็นลูกทุ่งอีสาน เพลงลูกทุ่งอีสานยังเป็นบทเพลงที่ได้รับความนิยมในยุคปัจจุบันนี้ อาจมีเนื้อหาสาระและท่วงทำนองของดนตรีที่เปลี่ยนไป เนื่องด้วยกาลสมัยที่รับเอาสิ่งใหม่ๆ จากชาติอื่น เพื่อนำมาสร้างสรรค์และพัฒนาบูรณาการณ ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานให้มีความโดดเด่นในธุรกิจของตลาดเพลงมากขึ้น แต่สิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ศิลปะเพลงลูกทุ่งอีสานขาดไม่ได้นั้นก็คือ การนำเอาเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานมาสร้างสรรค์บทเพลงลูกทุ่ง เพราะว่าเครื่องดนตรีพื้นบ้านถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์บ่งบอกถึงความเป็นลูกทุ่งอีสานได้อย่างลึกซึ้ง ทำให้ผู้ประพันธ์ และนักเรียบเรียงเสียงประสานหลายท่านมีการคิดค้นสร้างสรรค์รูปแบบผลงานเพลงลูกทุ่งอีสานได้โดดเด่นในยุคปัจจุบัน

นายเรวัตน์ สายันเกษม (หนุ่ม ภูไท) เป็นอีกหนึ่งศิลปินที่มีความเชี่ยวชาญในการบรรเลงเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน โดยเฉพาะประเพณพิณ และมีรูปแบบในการสร้างสรรค์ผลงานออกมามีเอกลักษณ์เฉพาะตน ไม่ว่าจะเป็ผลงานด้านการประพันธ์ดนตรีเพลงลูกทุ่งในยุคปัจจุบัน ใ้กับศิลปินหลายๆท่านเขาคือผู้ที่นำเอาศิลปะ วัฒนธรรมดนตรีอีสานมาสร้างสรรค์ผลงานให้มี เอกลักษณ์ รูปแบบที่โดดเด่น และยังเป็นคนแรกที่นำเอาเครื่องดนตรีอีสานมาใช้ในการประพันธ์เพลงอย่างมุ่งมั่นและมีจุดหมาย ทำให้บทเพลงลูกทุ่งอีสานมีความหมายลึกซึ้ง มีสีสันมากยิ่งขึ้น และสร้างเสริมให้ชาวอีสานเกิดความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของตน บทเพลงของเขาที่ได้ประพันธ์ทำนองดนตรี หรือเรียบเรียงเสียงประสานทำให้เป็นที่รู้จักในวงการดนตรี และประชาชนต่างยอมรับจนกลายเป็นที่รู้จักกันในนาม “หนุ่ม ภูไท”

ดังนั้นการวิจัย รูปแบบการสร้างสรรค์ลายพิณในเพลงลูกทุ่งอีสานของ เรวัตน์ สายันเกษม (หนุ่ม ภูไท) ผู้วิจัยจึงอยากศึกษาประวัติความเป็นมาและผลงานของ หนุ่ม ภูไท และรูปแบบการสร้างสรรค์ลายพิณของ หนุ่ม ภูไท เพื่อให้ทราบถึงแนวความคิด รูปแบบที่นำมาสร้างสรรค์ออกมาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษา เพื่อเป็นการส่งเสริมให้รู้ถึงคุณค่าของผู้ประพันธ์ตลอดจนผลงานของผู้ประพันธ์ ไม่ว่าจะเป็ การประพันธ์ทำนองลายพิณ และการเรียบเรียงลายพิณในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน จนกลายเป็นรูปแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน ตลอดจนเป็นแนวทางสำหรับนักเรียบเรียงในปัจจุบัน ซึ่งถือว่าผลงานที่สร้างสรรค์มีคุณค่าทางศิลปะ และวัฒนธรรมของประเทศชาติ

เพื่อเป็นประโยชน์ทางการศึกษาทั้งส่วนภาครัฐ และเอกชน ตลอดทั้งแวดวงวิชาการได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคม และช่วยสร้างจิตสำนึกร่วมกันรักษามรดกทางวัฒนธรรมของประเทศชาติไม่ให้สูญหายไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและผลงานของ เรวัตน์ สายันเกษม (หนุ่ม ภูไท)

2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการสร้างสรรคัลายพินในเพลงลูกทุ่งอีสานของ เรวัตน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท)

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการสร้างสรรคัลายพิน หมายถึง รูปแบบการสร้างสรรคัลายพินในเพลงลูกทุ่งอีสาน ที่เป็นรูปแบบและเอกลักษณ์เฉพาะของเรวัตน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท) ในด้านการประพันธ์ทำนอง ด้านตกแต่งทำนองดนตรี ด้านเทคนิคการบรรเลง ด้านการเรียบเรียงเสียงประสาน

การวิเคราะห์ หมายถึง การวิเคราะห์องค์ประกอบสังคีตลักษณะลายพินในเพลงลูกทุ่งอีสานของ เรวัตน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท) ในด้าน การประพันธ์ทำนอง ตกแต่งทำนองดนตรี เทคนิคการบรรเลง และการเรียบเรียงเสียงประสาน

ลายพิน หมายถึง ท่วงทำนองเพลงที่ใช้บรรเลงด้วย พินอีสาน และ กีตาร์ ที่สอดแทรกความคิดอารมณ์และถ้อยคำที่เป็นเอกลักษณ์ลายพินของ เรวัตน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท) ในด้านการใช้ภาษา ท่วงทำนอง จังหวะ และเสียงเครื่องดนตรี

เพลงลูกทุ่งอีสาน หมายถึง ผลงานเพลงที่ เรวัตน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท) ได้ประพันธ์ทำนองดนตรี และเรียบเรียงดนตรี โดยนำเอาเครื่องดนตรีประเภทพิน มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

หนุ่ม ภูไท หมายถึง นายเรวัตน์ สายันเกษะ ศิลปินผู้ริเริ่มและมีความชำนาญดนตรีพื้นบ้านอีสานทุกประเภท เป็นผู้อยู่เบื้องหลังการทำดนตรี ด้านการนำทำนองดนตรีพื้นบ้านอีสานมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ดนตรีลูกทุ่งอีสานตั้งแต่ออดีตถึงปัจจุบัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบถึงประวัติความเป็นมาและผลงานของ เรวัตน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท)

ทราบถึงรูปแบบการสร้างสรรคัลายพินของ เรวัตน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท)

ทราบถึงผลการวิเคราะห์ลายพินในเพลงลูกทุ่งอีสานของ เรวัตน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท)

ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษารครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้วางกรอบแนวคิดด้วยวิธีการศึกษาที่ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสารประกอบกับข้อมูลภาคสนาม โดยศึกษาประวัติความเป็นมาและผลงานศึกษารูปแบบการสร้างสรรคัลายพิน และวิเคราะห์ลายพินในเพลงลูกทุ่งอีสานของ เรวัตน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท) โดยใช้องค์ความรู้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ผล ได้แก่ แนวคิดด้านการสร้างสรรค์ทางดนตรี แนวคิดด้านการวิเคราะห์เพลง แนวคิดด้านมานุษยดุริยางควิทยา แนวคิดด้านการเรียบเรียงบทเพลง แนวคิดด้านการประพันธ์บทเพลง ทฤษฎีดนตรี ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาด้านรูปแบบการสร้างสรรคัลายพินในเพลงลูกทุ่งอีสานของ เรวัตน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจเบื้องต้น แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ข้อมูลภาคสนามได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกต จากกลุ่มผู้รู้ จำนวน 6 คน และกลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 1 คน และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระยะเวลาของการวิจัยตั้งแต่เดือนมีนาคม 2560 ถึง เดือนมีนาคม 2561 บทเพลงที่นำมาวิเคราะห์มีจำนวน 3 บทเพลง คือ 1) เพลงสาวนาหารัก 2) เพลงลำน้ำพอง 3) เพลงสังนาง ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

ผลการวิจัย

ประวัติ นายเรวัตน์ นามสกุล สายันเกษะ เกิดเมื่อวันอังคารที่ 18 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2491 ปัจจุบันอายุ 70 ปี เป็นบุตรของ นายเริง สายันเกษะ กับ นางบุตสี สายันเกษะ มีพี่น้องร่วมสายเลือดทั้งหมด 5 คน นายเรวัตน์ เป็นบุตรคนที่ 4 เกิดที่บ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ปัจจุบัน นายเรวัตน์ สายันเกษะ อยู่ร่วมกับ นางพรวิณี ปราโมทย์ ณ อยู่ธยา (ไม่ได้สมรส)

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 91/1608 B12 หมู่บ้านสุขใจ ซอยนวลจันทร์ 56 แยก 1 ถนน นวลจันทร์ แขวงนวลจันทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร

จบการศึกษาชั้นสามัญ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พ.ศ. 2501 ณ โรงเรียนวัดบ้านหนองห้าง ตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ หลังจากเรียนจบชั้นประถมศึกษาชั้นที่ 4 เริ่มมีความสนใจในเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานตั้งแต่ พ.ศ. 2504 หลังจากจบการศึกษาก็ออกมาอยู่กับครอบครัวฝึกฝนหัดดนตรีเป็นครั้งแรกด้วยตนเองจากการจดจำ ต่อมาได้ไปให้ปู่ของตนเป็นผู้สอน ซึ่งปู่ของนายเรวดีนั้นเป็นหมอแคนประจำหมู่บ้าน หลังจากฝึกฝนกับปู่นายเรวดีนั้น อาศัยการจดจำเป็นหลักในการศึกษาเรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน และดนตรีอื่นๆ เนื่องด้วยในสมัยนั้นยังไม่มีเครื่องบันทึก หรือหนังสือตาราง ต้องอาศัยการบอกปากต่อปาก หรือเรียกว่า มุขปาฐะ เครื่องดนตรีที่นายเรวดีนั้น สายันเกณะ เล่นเป็นเครื่องแรก คือ พิณ เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด โดยบทเพลง หรือ ลาย แรกที่เริ่มฝึกหัด คือ ลายเกริน หรือทำนองตัน คือการบรรเลงด้วยวิธี Improvised ลายที่ 2 ลายภูไท เป็นลายสำเนียงพื้นบ้านทางกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท ในเขตอำเภอ กุฉินารายณ์ ลายที่ 3 ลายลำเพลิน นายเรวดีนั้นฝึกเครื่องดนตรีพิณมาจนถึง พ.ศ. 2508 เริ่มสนใจเครื่องสากล กีตาร์ (Guitar) เนื่องจากการได้ไปชมวงดนตรีร๊าว วงดนตรีลูกทุ่ง มาทำการแสดงบริเวณใกล้เคียง นายเรวดีนั้นจึงไปชมการแสดงอยู่เสมอ จึงทำให้เกิดความสนใจเครื่องดนตรีกีตาร์เป็นอย่างมาก

จากนั้นเริ่มหันมาสนใจและได้กีตาร์ตัวแรกจากเงินที่ได้มาโดยรับจ้างปลูกปอช่วยพี่เขยของตน เริ่มเล่นดนตรีรับจ้างช่วงกลางปี พ.ศ. 2508 เข้าร่วมวงดนตรีคณะดอกฟ้าภูไท ตำแหน่งมือพิณ ได้ค่าตอบแทนงานละ 15 บาท ถึงปี พ.ศ. 2509 ได้ออกจากวงดอกฟ้าภูไท นายเรวดีนั้น จึงเดินทางเข้าสู่กรุงเทพฯ เพื่อแสวงหาความรู้ด้านดนตรีเพิ่มเติม พอถึงกรุงเทพฯ นายเรวดีนั้นได้ไปทำงานเป็นพนักงานร้านอาหารแห่งหนึ่ง ซึ่งมีวงดนตรีประจำร้าน ในช่วงที่ตนทำงานที่ร้าน นายเรวดีนั้นได้ไปเรียนพิเศษทางดนตรีเพิ่มเติม คือ เครื่องดนตรีเบส (Bass) และ อิเล็กโทน (Electone) ทำงานได้ 2 ปี มือกีตาร์ของวงดนตรีได้ลาออกจากวง จึงทำให้นายเรวดีนั้นมีโอกาส

ได้เป็นสมาชิกวงดนตรีประจำร้านอาหารที่ตนทำงาน ได้เล่นดนตรีในตำแหน่ง มือ กีตาร์ ได้ เงินเดือน เดือนละ 1,500 บาท ทำงานจนถึงปี พ.ศ. 2518 จึงเริ่มเส้นทาง แห่งนักเรียบเรียงดนตรีในช่วงที่ตนเล่นดนตรีร่วมกับวงที่ร้านอยู่นั้น ตนก็ศึกษาฝึก เล่นเครื่องดนตรีชิ้นอื่นอยู่ตลอดเวลา จนถึงปัจจุบัน

ปี พ.ศ. 2518 นายเรวัตน์ สายันเกษม หันมาเรียนรู้เรื่อง การทำดนตรีใน ห้องอัด (ห้องบันทึกเสียง) เพราะมีความตั้งใจที่อยากเห็นห้องบันทึกเสียง ว่าเขา ทำกันยังไง นายเรวัตน์เดินทางไปยังห้องบันทึกเสียง คิงส์ซาวด์ (King Sound) ที่อยู่ ภายในซอยโรงแรม 0889 แถวเพชรบุรีตัดใหม่ ได้มาพบเจอกับครูเพลง (ผู้ประพันธ์ เพลง) คนนั้นคือ สรเพชร ภิญโญ จึงได้สนทนากันสักพักแล้วตกลงที่จะเริ่มทำงาน ร่วมกันตั้งแต่นั้น จากนั้นสรเพชรจึงให้นายเรวัตน์หาทีมงานนักดนตรีมาบันทึก เสียงช่วยกันโดยตำแหน่งที่ตนหามานั้นมี มือกลอง และมือเบส ส่วนนายเรวัตน์รับ ผิดชอบตำแหน่ง พิณ กีตาร์ และคีย์บอร์ด เป็นหลัก พอวันต่อมาก็เริ่มทำการบันทึก กัน บันทึกได้ทั้งหมด 3 เพลง เช่น เพลงสุราลำเพลิน เป็นประเภทเพลง หมอลำ บทเพลงในชุดนี้ ถือได้ว่าเป็นเริ่มต้นบันทึกเสียงเพลงเสียงดนตรีทั้ง สรเพชร ภิญโญ และ หนู่ม ภูไท ในช่วงแรกๆ ผลงานยังไม่เป็นที่น่าพอใจกับทีมงานเพราะเพิ่งมารวม ตัวกันเป็นครั้งแรก ต่อมาทำเพลงชุดที่ 2 คັນสนียหนิซ้า ขับร้องโดย น้องนุช ดวงชีวัน และชุดที่ 3 เพลง “หนู่มนาข้าว สาวนาเกลือ” ขับร้องโดย สรเพชร ภิญโญ และน้อง นุช ดวงชีวัน ปี พ.ศ. 2524 ซึ่งในเพลงชุดนี้ทำให้เป็นการแจ้งเกิดให้กับนายเรวัตน์ สายันเกษม หลังจากบทเพลงปล่อยสู่ตลาด ทำให้เพลง หนู่มนาข้าว สาวนาเกลือ เป็น ที่ชื่นชอบแก่ผู้ฟัง ได้รับความนิยมนอย่างมาก จนได้รับรางวัลเกียรติบัตรพระราชทาน งานแผ่นเสียงทองคำ สาขา ลูกทุ่งยอดนิยม จาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี ปี พ.ศ. 2525 ต่อมาจึงเป็นที่รู้จักกันในนาม “หนู่ม ภูไท” นักเรียบเรียงเสียงประสาน

จากนั้นเริ่มมีงานสร้างสรรค์ดนตรีให้กับนักร้องศิลปินอีกมากมาย ทั้ง ประเภทเพลงหมอลำ ลูกทุ่งไทย ลูกทุ่งอีสาน ลูกกรุง และผลงานที่ถ่ายทอดออกมา นั้นก็ได้กระแสตอบรับเป็นอย่างดี เช่น เพลง โนรีจากคอน ขับร้องโดย หยาด นภาลัย

ชุดเพลงอมตะเงินล้าน ชุดที่ 1 ต่อมาเป็นเพลงกุหลาบเวียงพิงค์ ขับร้องโดย ลัดดาวัลย์ ประวัตติวงศ์ ชุดเพลงอมตะเงินล้าน เพลงเอียงแก้มคอย ขับร้องโดย น้ำอ้อย พุ่มสุขชุด เอียงแก้มคอย เพลงน้ำตาหล่นบนที่นอน ขับร้องโดย ฮันนี่ ศรีอีสาน และยังมีนักร้องศิลปินอีกมากมายที่มีผลงานเพลงโด่งดังเป็นที่รู้จักในสังคม ที่นายเรวัตน์ สายันเกษะ เป็นผู้อยู่เบื้องหลังผลงานเหล่านั้น อีกทั้งผลงานยังเป็นอมตะ หรือว่า นิยมกันถึงปัจจุบันนี้ เช่น ศิริพร อำไพพงษ์ กั๊บบทเพลง โบว์รักสีดำ เฉลิมพล มาลาคำ เพลงอดีตรักวันเข้าพรรษา ลูกแพร ไหมไทย พิมพใจ เพชรพลาญชัย อ้อยใจ แดนอีสาน ไม่เฉพาะบทเพลงลูกทุ่งอีสานเท่านั้นที่นายเรวัตน์ สายันเกษะ เป็นผู้สร้างสรรค์ แม้แต่บทเพลงของศิลปินลูกทุ่งไทยอย่าง สายัณห์ สัญญา เพลงบัวตุมบัวบาน ยอดรัก สลักใจ เพลงรำเตี้ย อีกทั้งครูเพลงศิลปินแห่งชาติ ครูไวพจน์ เพชรสุพรรณ เพลงแหล่ประวัตติพุ่มพวง จนมาถึงช่วงปี พ.ศ.2540 ได้รับรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน โดย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี จากผลงานเพลง “สังนาง” ขับร้องโดย มนต์สิทธิ์ คำสร้อย

ภาพประกอบที่ 1 รางวัลพระราชทาน ผลงานเพลง หนูมาช้า สาวนาเกลือ และ เพลงสังนาง

ที่มา ภัทรพล ยะปะตัง 26 มี.ค. 2561

ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒

การวิเคราะห์รูปแบบการสร้างสรรค์ลายพินในเพลงลูกทุ่งอีสานของ เรวัตน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท) ผู้วิจัยวิเคราะห์จำนวน 3 บทเพลง ได้แก่ 1) เพลงสาวนาหารัก ขับร้องโดย ปรีศนา วงศ์ศิริ พ.ศ. 2524 2) เพลงลำน้ำพอง ขับร้องโดย หยาดนภาลัย พ.ศ. 2527 3) เพลงสังนาง ขับร้องโดย มนต์สิทธิ์ คำสร้อย พ.ศ. 2539 ในแต่ละเพลงได้ทำการวิเคราะห์ทั้งหมด 4 ด้าน คือ 1) ด้านการประพันธ์ทำนอง ได้แก่ ทำนองดนตรี 2) ด้านตกแต่งทำนองดนตรี ได้แก่ รูปแบบทำนอง ภาระสวนจังหวะ วรรณคดีเสียงขึ้นต้นและเสียงท้ายวรรค 3) ด้านเทคนิคการบรรเลง และ 4) ด้านการเรียบเรียงเสียงประสาน ผลการวิเคราะห์พบว่า

1. ด้านการประพันธ์ทำนองลายพิน

1.1 ทำนองเพลง สาวนาหารัก มีทั้งหมด 112 ห้องเพลง (Bar) ผู้วิจัยได้บันทึกโน้ตในอัตราจังหวะ 2/4 (Time signature) อัตราความเร็ว 97 (Tempo) ซึ่งเป็นทำนองลายพินที่นำทำนองของลายพื้นบ้านอีสาน คือ เจ็งดำน มาเรียบเรียงใหม่ให้อยู่ในรูปแบบของทำนองเพลงลูกทุ่ง กลุ่มตัวโน้ตอยู่ในบันไดเสียง F# minor pentatonic scale มีทำนองร้องทั้งหมด 3 ท่อนเพลง สามารถแบ่งทำนองลายพินออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) ทำนองหลัก คือ กลุ่มของทำนองลายพินท่อน Intro Solo และ Coda กลุ่มตัวโน้ตที่ปรากฏมี 5 เสียง คือ ฟา# ลา ที โด# มี (F# A B C# E) (2) ทำนองเสริม คือ ทำนองลายพินที่ใช้บรรเลงร่วมกับทำนองเนื้อร้องในแต่ละท่อนเพลง เรียกว่า ลายดัน หรือ ทำนอง Improvised เป็นทำนองที่ไม่ตายตัว ผู้เรียบเรียงสามารถตกแต่งทำนองได้ตามอิสระแต่ให้อยู่ในโครงสร้างของทำนองเนื้อร้อง กลุ่มตัวโน้ตที่ปรากฏมี 5 เสียง คือ ฟา# ลา ที โด# มี (F# A B C# E)

1.2 ทำนองเพลง ลำน้ำพอง ขับร้องโดย หยาดนภาลัย เรียบเรียงทำนองดนตรีโดย นายเรวัตน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท) มีทั้งหมด 59 ห้องเพลง (Bar) ผู้วิจัยได้บันทึกโน้ตในอัตราจังหวะ 4/4 (Time signature) อัตราความเร็ว 66 (Tempo) ซึ่งเป็นทำนองลายพินที่นำทำนองของลายพื้นบ้านอีสาน คือ ลายใหญ่ มาเรียบเรียงใหม่ให้อยู่ในรูปแบบของทำนองเพลงลูกทุ่ง กลุ่มตัวโน้ตอยู่ในบันไดเสียง C minor scale มีทำนองร้องทั้งหมด 3 ท่อนเพลง สามารถแบ่งทำนองลายพินออก

เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) ทำนองหลัก คือ กลุ่มของทำนองลายพินท่อน Intro Solo และ Coda กลุ่มตัวโน้ตที่ปรากฏมี 6 เสียง คือ โด เร มี^b ฟา ซอล ที^b (C D Eb F G Bb) (2) ทำนองเสริม คือ ทำนองลายพินท่อนที่ใช้บรรเลงร่วมกับทำนองเนื้อร้องในแต่ละท่อนเพลง เรียกว่า ลายจังหวะ หรือ ทำนอง Rhythm เป็นทำนองที่ตายตัวสร้างจากกลุ่มตัวโน้ตสั้นๆ จำนวน 4 ท่อนเพลง บรรเลงซ้ำไปเรื่อยๆ จนจบบทเพลง กลุ่มตัวโน้ตที่ปรากฏมี 6 เสียง คือ โด เร มี^b ฟา ซอล ที^b (C D Eb F G Bb)

1.3 ทำนองเพลง สันนาง ขับร้องโดย มนต์สิทธิ์ คำสร้อย เรียบเรียงทำนองดนตรีโดย นายเรวัฒน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท) มีทั้งหมด 64 ท่อนเพลง (Bar) ผู้วิจัยได้บันทึกโน้ตในอัตราจังหวะ 4/4 (Time signature) อัตราความเร็ว 67 (Tempo) ซึ่งเป็นทำนองลายพินท่อนที่สร้างสรรค์ทำนองของลายพินขึ้นมาใหม่ เรียกว่า ลายเพลง ซึ่งไม่ใช่จากการนำทำนองของลายที่มีอยู่แต่เดิม หรือ นำมาจากทำนองลายพื้นบ้าน แต่สร้างสรรค์มาเรียบเรียงใหม่ให้อยู่ในรูปแบบของทำนองเพลงลูกทุ่ง โดยทำนองลายพินเพลงนี้มีทั้งทำนองสอดประสานแต่ละวรรคเพลง และบรรเลงตามทำนองเนื้อร้อง กลุ่มตัวโน้ตอยู่ในบันไดเสียง D minor scale มีทำนองร้องทั้งหมด 4 ท่อนเพลง สามารถแบ่งทำนองลายพินออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) ทำนองหลัก คือ กลุ่มของทำนองลายพินท่อน Intro Solo และ Coda เรียกว่า ลายเพลง กลุ่มตัวโน้ตที่ปรากฏมี 7 เสียง คือ เร มี^b ฟา ซอล ลา ที โด (D E F G A B C) (2) ทำนองเสริม คือ ทำนองลายพินที่ใช้สอดประสานแต่ละวรรคเพลงและบรรเลงร่วมกับทำนองเนื้อร้องในแต่ละท่อนเพลง เรียกว่า ลายสร้อย (Counterpoint) หรือ ทำนองลายพินที่ใช้บรรเลงรับ-ส่งระหว่างทำนองร้องในทำนองวรรคเพลง สร้างจากกลุ่มตัวโน้ตสั้นๆ จำนวน 1 ท่อนเพลง กลุ่มตัวโน้ตที่ปรากฏมี 7 เสียง คือ เร มี^b ฟา ซอล ลา ที โด (D E F G A B C)

2. ด้านตกแต่งทำนองลายพิน

2.1 รูปแบบทำนอง

รูปแบบการสร้างสรรค์ลายพินในเพลงลูกทุ่งอีสานทั้ง 3 บทเพลงพบว่า ท่วงทำนองลายพินสร้างจากโครงสร้างของทำนองลายพื้นบ้านอีสาน มี 2 รูป

แบบ ได้แก่ รูปแบบทำนองลายหลัก คือ ลายเพลง ท่อน Intro Solo Coda และรูปแบบทำนองเสริม คือ ลายพินที่บรรเลงในแต่ละท่อนเพลง โดยใช้ตัวโน้ตในกลุ่มบันไดเสียงอยู่ 2 ชนิด คือ Minor pentatonic กับ pentatonic scale ในแต่ละเพลงแบ่งออกเป็นรูปแบบทำนอง คือ

ทำนองหลัก ทั้ง 3 บทเพลง เป็นการเคลื่อนทำนองแบบตามขึ้น (Conjunct motion) และทำนองแบบข้ามขึ้น (Disjunct motion) เป็นการเคลื่อนที่ของตัวโน้ตตัวที่ 1 ไปยังตัวโน้ตตัวที่ 2 3 4 5 6 และ 7 ในลักษณะ คู่ 1 2 3 4 5 6 และ 7 ไปในทิศทางทั้งขึ้น ลง และคงที่ ทำนองส่วนใหญ่จัดเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 6 ตัวโน้ต การสร้างทำนองเคลื่อนที่จากตัวโน้ตตัวแรกไปยังตัวโน้ตท้ายของแต่ละทำนองเป็นการสร้างสลับกลับไป-มา อยู่ในโครงสร้างเดียวกัน

ทำนองเสริม ทั้ง 3 บทเพลง รูปแบบทำนองพบว่าทั้งหมด 3 รูปแบบ คือ 1) ทำนองลายด้น (Improvised) 2) ทำนองลายจังหวะ หรือ ลาย Rhythm และ 3) ลายสร้อย (Counterpoint) เป็นการเคลื่อนทำนองแบบตามขึ้น (Conjunct motion) และทำนองแบบข้ามขึ้น (Disjunct motion) เป็นการเคลื่อนที่ของตัวโน้ตตัวที่ 1 ไปยังตัวโน้ตตัวที่ 2 3 4 5 และ 6 ในลักษณะ คู่ 1 2 3 4 5 และ 6 ไปในทิศทางทั้งขึ้น ลง และคงที่ ตัวโน้ตในบทเพลงอยู่ในโครงสร้างของทำนองเดียวกัน

2.2 กระสวนจังหวะลายพิน

การหากระสวนจังหวะนั้นทำได้โดยการนำบรรทัดห้าเส้นออกไปเหลือเส้นเดียว ใช้สัญลักษณ์ตัวหยุด หรือตัวโน้ตหลายแบบ แต่ไม่มีระดับเสียงเหมือนบรรทัด 5 เส้น การนำลักษณะตัวโน้ตในบทเพลงมาแยกวิเคราะห์ทำให้ทราบถึงลักษณะจังหวะของตัวโน้ตนั้นๆ ที่สำคัญการวิเคราะห์กระสวนจังหวะลายพินหรือรูปแบบจังหวะเป็นวิธีการหนึ่ง เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ลักษณะการสร้างรูปแบบของทำนองเพลงที่แสดงลักษณะเฉพาะ หรือเอกลักษณ์ของลายพินในบทเพลง โดยผู้วิจัยได้แยกกระสวนจังหวะออกเป็น 2 ห้องเพลง ต่อ 1 รูปแบบ แต่ละบทเพลงแบ่งได้ดังนี้

กระสวนจังหวะของเพลง สาวนาหารัก ทั้งหมดมีอยู่ 112 ห้อง

เพลง ใช้อัตราส่วนของตัวโน้ตอยู่ 4 ประเภท ได้แก่ 1) โน้ตตัวขาว 2) โน้ตตัวดำ 3) โน้ตเซบิต 1 ชั้น และ 4) โน้ตเซบิต 2 ชั้น แบ่งรูปแบบกระสวนจังหวะได้ 21 รูปแบบ รูปแบบกระสวนจังหวะที่มีจำนวนมากที่สุด คือ รูปแบบที่ 1 และ รูปแบบที่ 8 รูปแบบละ 8 ห้องเพลง แสดงให้เห็นว่าเป็นเอกลักษณ์สำคัญของลายพินในเพลง สวานาหารัก ที่นายเรวัตน์ สายันเกษม ได้เรียบเรียงทำนองดนตรีไว้ รูปแบบที่มีจำนวน 3 ห้องเพลง คือ รูปแบบที่ 5, 6, 7, 10, 13, 14, และ 15 รูปแบบที่มีจำนวน 2 ห้องเพลง คือ รูปแบบที่ 4, 9, 11, 12, 18 และ 20 รูปแบบที่มีจำนวน 1 ห้องเพลง คือ รูปแบบที่ 2, 3, 16, 17, 19 และ 21

กระสวนจังหวะของเพลง ลำน้ำพอง ทั้งหมดมีอยู่ 59 ห้องเพลง ใช้อัตราส่วนของตัวโน้ตอยู่ 5 ประเภท ได้แก่ 1) โน้ตตัวกลม 2) โน้ตตัวขาว 3) โน้ตตัวดำ 4) โน้ตเซบิต 1 ชั้น และ 5) โน้ตเซบิต 2 ชั้น แบ่งรูปแบบกระสวนจังหวะได้ 9 รูปแบบ รูปแบบกระสวนจังหวะที่มีจำนวนมากที่สุด คือ รูปแบบที่ 1 รูปแบบที่ 2 และ รูปแบบที่ 3 รูปแบบละ 14 ห้องเพลง เป็นทำนองลายพินประเภทลายจังหวะหรือ ลาย Rhythm แสดงให้เห็นว่าเป็นเอกลักษณ์สำคัญของลายพินในเพลง ลำน้ำพอง ที่นายเรวัตน์ สายันเกษม ได้เรียบเรียงทำนองดนตรีไว้ รูปแบบที่มีจำนวน 1 ห้องเพลง คือ รูปแบบที่ 5, 6, 7, 8, และ 9

กระสวนจังหวะของเพลง สั้งนาง ทั้งหมดมีอยู่ 64 ห้องเพลง ใช้อัตราส่วนของตัวโน้ตอยู่ 5 ประเภท ได้แก่ 1) โน้ตตัวขาว 2) โน้ตตัวดำ 3) โน้ตเซบิต 1 ชั้น 4) โน้ตเซบิต 2 ชั้น และ 5) โน้ตเซบิต 3 ชั้น แบ่งรูปแบบกระสวนจังหวะได้ 16 รูปแบบ รูปแบบกระสวนจังหวะที่มีจำนวนมากที่สุด คือ รูปแบบที่ 8 จำนวน 6 ห้องเพลง เป็นทำนองลายพินทำนองเสริม (แบบตามทำนองร้อง) แสดงให้เห็นว่าเป็นเอกลักษณ์สำคัญของลายพินในเพลง สั้งนาง ที่นายเรวัตน์ สายันเกษม ได้เรียบเรียงทำนองดนตรีไว้ รูปแบบที่มีจำนวน 1 ห้องเพลง คือ รูปแบบที่ 1, 2, 3, 4, 5, 9, 12, 13, 14, 15, 16 และรูปแบบที่มีจำนวน 2 ห้องเพลง คือ รูปแบบที่ 6, 7, 10, 11

2.3 วรรคเพลงเสียงขึ้นต้นและเสียงท้ายวรรคลายพิน

เสียงขึ้นต้นและเสียงท้ายวรรค คือ ตัวโน้ตตัวแรกและตัวโน้ตตัวสุดท้าย ของลายพินในแต่ละวรรคเพลง ทั้ง 3 บทเพลง ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 2 ห้องเพลง ต่อ 1 วรรคเพลง ดังนี้

เสียงขึ้นต้นและเสียงท้ายวรรคเพลง สาวนาহারัก ทำนองหลักท่อน Intro Solo Coda ปรากฏเสียงขึ้นต้น และเสียงท้ายวรรค จำนวน 4 เสียง คือ เสียง ฟา# (F#) เสียง ลา (A) เสียง โด# (C#) และเสียง มี (E) และทำนองเสริมท่อนร้องที่ 1 2 3 ปรากฏเสียงขึ้นต้น และเสียงท้ายวรรค จำนวน 3 เสียง คือ เสียง ฟา# (F#) เสียง โด# (C#) และเสียง มี (E)

เสียงขึ้นต้นและเสียงท้ายวรรคเพลง ลำน้ำพอง ทำนองหลักท่อน Intro Solo Coda ปรากฏเสียงขึ้นต้นและเสียงท้ายวรรค จำนวน 4 เสียง คือ เสียง โด (C) เสียง เร (D) เสียง มีb (Eb) และเสียง ซอล (G) และทำนองเสริมท่อนร้องที่ 1 2 3 ปรากฏเสียงขึ้นต้น และเสียงท้ายวรรค จำนวน 5 เสียง คือ เสียง โด (C) เสียง เร (D) เสียง มีb (Eb) เสียง ซอล (G) และเสียง ฟา (F)

ตัวอย่าง รูปแบบทำนอง เพลง สาวนาহারัก

ตัวอย่าง รูปแบบทำนอง เพลง สาวนาহারัก

วรรคที่ 1 วรรคที่ 2 วรรคที่ 3 วรรคที่ 4

Vo. เข้า นอน เนิ วรรคที่ 2 มือ บัญน้อย นี พอ วรรคที่ 3 ลา วรรคที่ 4

P. ฟ้า เหมือน แรกรรม จอง ทา คอย นิ่งคอยจน ชัก โน ลี มีก ะ

เสียงขึ้นต้นและเสียงท้ายวรรคเพลง สั้งนาง ทำนองหลักท่อน Intro Solo Coda ปรากฏเสียงขึ้นต้น และเสียงท้ายวรรค จำนวน 6 เสียง คือ เสียง เร (D) เสียง ฟา (F) เสียง ซอล (G) และเสียง ลา (A) เสียง มี (E) และเสียง โด (C) และทำนองเสริมท่อนร้องที่ 1 2 3 4 ปรากฏเสียงขึ้นต้น และเสียงท้ายวรรค จำนวน 5 เสียง คือ เสียง โด (C) เสียง เร (D) เสียง ฟา (F) เสียง ซอล (G) และเสียง ลา (A)

ตัวอย่าง รูปแบบทำนอง เพลง ลำน้ำพอง

ทำนองหลัก

ทำนองเสริม

ตัวอย่าง รูปแบบทำนอง เพลง สังกะ

ทำนองหลัก

ทำนองเสริม

3. ด้านเทคนิคการบรรเลงลายพิน

เทคนิคการบรรเลงลายพินทั้ง 3 บทเพลง ของนายเรวัตน์ สายันเกษม (หนุ่ม ภูไท) โดยการสร้างสรรค์ลายพินในแต่ละเพลง นายเรวัตน์ สายันเกษม ได้เลือกใช้ พินโปร่ง ในการสร้างสรรค์เพลง สาวนาทาร์ก และใช้กีตาร์ (Guitar) แทนเครื่องดนตรีพิน สำหรับการสร้างสรรค์บทเพลง ลำน้ำพอง และเพลง สังกะ โดยปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒

ใช้ กีตาร์ไฟฟ้า (Electric Guitar) เป็นเครื่องมือที่เลือกใช้ในการเรียบเรียงทำนอง ลายพิน และบันทึกเสียง วิธีการจับพิน และกีตาร์ในการบันทึกเสียง คือ ลักษณะการนั่งบรรเลง ลักษณะการนั่งบรรเลงบนเก้าอี้ สะพายพิน กับ กีตาร์ ไว้ด้านหลังในตำแหน่งหน้าท้อง ตัวกีตาร์อยู่ในลักษณะแนวนอน ตั้งตัวกีตาร์ในส่วนที่เป็นโค้งเว้าลงบนหน้าตักขาขวา เอียงด้านคอขึ้นประมาณ 15 - 30 องศา ปิ๊ก (Pick) ที่นายเรวัฒน์ สายันเกษะ ใช้ในการดีดกีตาร์มีอยู่ 2 รูปแบบ คือ 1. ปิ๊กรูปหัวใจ ทรง (Standard Heart Shape) 2. ปิ๊กรูปสามเหลี่ยมขนาดกลาง ทรง (Medium Triangle) วิธีการตั้งเสียงสายพินของ นายเรวัฒน์ สายันเกษะ พินที่ใช้คือ พิน 4 สายในการบรรเลงเพลงสาวนาหarki โดยมีวิธีการตั้งเสียงดังนี้ ได้แก่ สายที่ 1 เสียง ลา “สูง” (A) สายที่ 2 เสียง มี (E) สายที่ 3 เสียง ลา (A) และสายที่ 4 เสียง มี “ต่ำ” (E) ส่วนกีตาร์ที่ใช้คือ กีตาร์ 6 สาย 22 ชั้นเสียง (fret) มีวิธีการตั้งเสียงคล้ายกับการตั้งสายของพิน 4 สาย ในตำแหน่งสายที่ 1 – สายที่ 4 ตั้งแบบพิน ส่วนสายที่ 5 และ 6 ตั้งแบบกีตาร์ตามเดิม โดยมีดังนี้ ได้แก่ สายที่ 1 เสียง มี (E) สายที่ 2 เสียง ที (b) สายที่ 3 เสียง ซอล (G) สายที่ 4 เสียง เร (D) สายที่ 5 เสียง ลา “ต่ำ”(A) สายที่ 6 เสียง มี “ต่ำ” (E) เทคนิคการดีดสาย และการใช้นิ้วบรรเลงลายพินทั้ง 3 บทเพลง ของนายเรวัฒน์ สายันเกษะ สามารถแบ่งออกได้ 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 มือขวา และ ลักษณะการใช้มือดีดสายกีตาร์ของนายเรวัฒน์ สายันเกษะ มีทั้งหมด 2 รูปแบบ คือ 1) เป็นลักษณะการดีด ลง-ขึ้น สลับกันในอัตราจังหวะช้า – ปานกลาง เรียกว่า ออเทอเมต ปิ๊กกิ้ง (Alternate Picking) และ ลักษณะการดีด ลง - ขึ้น สลับกันในอัตราจังหวะปานกลาง – เร็ว หรือ การรัวปิ๊ก เรียกว่า เทมโมโล่ ปิ๊กกิ้ง (Tremolo Picking)

ส่วนที่ 2 มือซ้าย มีทั้งหมด 4 รูปแบบ คือ 1) ลักษณะการดีดแบบธรรมชาติ หรือ แบบทั่วไป คือ การนับนิ้วแบบกด – ยก ตามตัวโน้ตของบทเพลงลงไป ในตำแหน่งบนคอพิน ด้วยวิธีการดีด และการนับไปพร้อมกัน 2) ลักษณะการดีดสายแบบ แฮมเมอร์ออน (Hammer-on) หรือ การดีดแบบตบสาย 3) ลักษณะการดีดสายแบบ พูลออฟ (Pull-Off) หรือ การดีดแบบเกี่ยวสาย และเทคนิคอีกประเภทที่พบเฉพาะในเพลง สั้นาง คือ 4) การดีดแบบสไลด์ (Slide) หรือ การรูดสาย คือ

ลักษณะการเล่นเทคนิคมือข้างซ้ายจรดลง หรือ ขึ้น ไปยังตำแหน่งเสียงชั้นที่ผู้บรรเลงต้องการ

4. ด้านการเรียบเรียงเสียงประสาน

การสร้างสรรค์งานเพลงที่ใช้ในการเรียบเรียงเสียงประสานของนายเรวัตน์สาयัณเณษ จากผลการวิจัยพบว่า การเรียบเรียงเสียงประสานผลงานเพลงลูกทุ่งอีสานของนายเรวัตน์ สาयัณเณษ มีองค์ประกอบหลักอยู่ทั้งหมด 2 ส่วน คือ เครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกเสียง และ การเรียบเรียงเสียงเครื่องดนตรี ผลการวิจัยพบว่า

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกเสียง

เครื่องคอมพิวเตอร์ (Computer) ที่นายเรวัตน์ สาयัณเณษ เลือกใช้คอมพิวเตอร์แมคคินทอช รุ่น Mac Pro ไมโครโฟน (Microphone) เลือกใช้ในปัจจุบันมีอยู่ทั้งหมด 2 ตัว ได้แก่ 1) ไมโครโฟนยี่ห้อ Neumann รุ่น TLM 102 Studio Set 2) ไมโครโฟนยี่ห้อ RØDE รุ่น K2 ออดีโออินเตอร์เฟซ (Audio Interface) เลือกใช้ในปัจจุบัน คือ Audio Interface ยี่ห้อ RME รุ่น Babyface USB Pro Audio D.A.W หรือ ซอฟต์แวร์โปรแกรมทำเพลง เลือกใช้ในปัจจุบันมีมากมายหลายอย่าง มีทั้งโปรแกรมด้าน เรียบเรียง ปรับ แต่ง แก๊ซ และทำมาสเตอร์ แต่โปรแกรมหลักที่ใช้ในการเรียบเรียงดนตรี คือ Logic Pro X และ ซอฟต์แวร์ปลั๊กอิน (Plug-in) เช่น Battery 4 และ Kontakt 5 คีย์บอร์ด (Keyboard Controller) เลือกใช้ในการสร้างสรรค์งานดนตรีเป็นคีย์บอร์ดประเภท Midi Keyboard ยี่ห้อ Roland รุ่น PC-70 MIDI Keyboard Controller ใช้ควบคู่กับเครื่องซาวด์เสียงเอมดี (Sound MD) หรือเรียกว่า ซาวด์โมดูล (Sound Module) ได้แก่ ยี่ห้อ Roland รุ่น Super VJ 64 Voice, รุ่น U-110 PCM และ ยี่ห้อ Korg รุ่น M3R และยี่ห้อ Roland รุ่น Sound Canvas SC-8850 เป็นประเภทซาวด์จีเอ็ม (GM) สตูดิโอ มอนิเตอร์ (Studio Monitor) ใช้ในการสร้างสรรค์งานดนตรี คือ ยี่ห้อ ADAM รุ่น A3X หูฟัง (Monitor Headphones) เลือกใช้เป็นหูฟังประเภท Over-Ear ยี่ห้อ Beyerdynamic รุ่น DT 770 PRO ใช้ควบคู่กับเครื่องขยายสัญญาณเสียงประเภท ตรีแอมเฮดโฟน (Head-

phone Amplifier) ยี่ห้อ Behringer รุ่น Micro AMP HA400

4.2 การเรียบเรียงเสียงเครื่องดนตรี

ลักษณะการเรียบเรียงเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นในบทเพลงต่างๆ ที่ นายเรวัตน์ สายันเกษม เป็นผู้เรียบเรียง โดยมีวิธีการและขั้นตอนเข้าสู่ระบบบันทึกเสียงอยู่ 3 ส่วนหลัก คือ 1) ภาค Input 2) ภาค Process และ 3) ภาค Output คือ

ภาค INPUT หรือ ส่วนนำเข้า คือ การนำเข้าข้อมูลต่างๆ ไปสู่ระบบภายใน ข้อมูลที่เข้ามานี้ คือ เสียงของเครื่องดนตรีต่างๆ ทั้งเครื่องดนตรีที่เป็นรูปแบบ อคูสติก (Acoustic) และ เครื่องดนตรีที่เป็นระบบไฟฟ้า หรือเครื่องดนตรีรูปแบบ อีเล็กตริก (Electric) โดยแต่ละรูปแบบเครื่องดนตรี นายเรวัตน์ สายันเกษม มีวิธีการอยู่ 2 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีอยู่ 2 ส่วน คือ 1) ขั้นตอนการสร้างท่วงทำนอง ในรูปแบบเดโมเพลง (DEMO) เป็นการสร้างท่วงทำนองแบบคร่าวๆ หรือ พอประมาณ ที่ทำเป็นไกด์ (Guide) เพลง เพื่อส่งให้กับผู้ประพันธ์เนื้อร้อง และนักกีตาร์นำไปใช้ในการฝึกซ้อมเข้ากับท่วงทำนองให้เกิดความชำนาญ จากนั้นจึงจะเข้าในขั้นตอนที่ 2 คือ กระบวนการบันทึกเสียงสด ทั้ง เสียงร้อง และเสียงเครื่องดนตรี เรียกขั้นตอนนี้ว่า ลงมาสเตอร์เสียง (Sound Master)

ภาค Process หรือ ส่วนปรับแต่ง คือ ขบวนการในการจัดการต่างกับข้อมูลที่ส่งเข้าไปภายในเครื่องคอมพิวเตอร์ถูกเปลี่ยนเป็นรูปแบบข้อมูลดิจิทัล (Digital) ซึ่งข้อมูลที่ถูกส่งเข้าไบนั้นมีคุณภาพมากขึ้นอยู่กับอุปกรณ์นำส่ง ออดิโออินเตอร์เฟซ (Audio Interface) ก่อนที่จะเข้าสู่ซอฟต์แวร์ในคอมพิวเตอร์ อีกทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ในการบันทึก เช่น ไมโครโฟน, สายสัญญาณ มีค่าความสามารถ หรือ คุณภาพในการรับ – ส่ง ข้อมูล และเหมาะสมในการใช้กับเครื่องดนตรีหรือไม่ จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาหลังจากภาค Input เข้ามาหน้าที่หลักของ ภาค Process จึงมีหน้าที่ในการปรับปรุง เสริม เต็ม แต่ง ในข้อมูลที่ได้รับ โดยอาศัยซอฟต์แวร์ ซีแควนเซอร์ และ D.A.W ต่างๆ มาช่วยให้เกิดความสมบูรณ์มากที่สุด

ภาค Output คือ ช่องทาง หรือ เส้นทางการส่งออกของข้อมูลนี้

เสร็จสิ้นจากกระบวนการในภาค Input และ Process ขึ้นตอนในภาค Output หมายถึง กระบวนการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ผู้เรียบเรียงได้จัดกระทำครบทุกขั้นตอน ทุกสิ่งอย่างเรียบร้อยแล้ว จากนั้นจึงทำการรวมข้อมูลต่างไว้ด้วยกันในรูปแบบไฟล์เสียงประเภทต่างๆ โดยสามารถแบ่งประเภทของไฟล์เสียงได้ทั้งหมด 3 ประเภท ดังนี้ 1) Wave (.wav) 2) MP3 (.mp3) 3) Audio Interchange File Format (.aiff)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า นายเรวัตน์ สายันเกษม เริ่มมีความสนใจในเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานตั้งแต่ พ.ศ. 2504 หลังจากจบการศึกษาออกมาอยู่กับครอบครัวฝึกฝนหัดดนตรีเป็นครั้งแรกด้วยตนเองจากการจดจำ เป็นผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเอง จากการถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ จากการสังเกต และนำมาฝึกฝนด้วยตนเอง เครื่องดนตรีชิ้นแรกที่หัดเล่น คือ พิณ รับการถ่ายทอดจาก ปูโสม บุตสิริ ทั้งหมด 3 ลาย ได้แก่ ลายเกริน ลายภูไท และลายลำเพลิน จากนั้นเริ่มฝึกหัดเครื่องดนตรีชิ้นอื่น คือ กีตาร์ (Guitar) เบส (Bass) และ อิเล็กโทน (Electone) ด้านการศึกษาดนตรี และ ด้านประสบการณ์การทำงานสามารถแบ่งเป็นช่วงปีพ.ศ. ได้ดังนี้ พ.ศ. 2504 – 2507 (เริ่มสนใจเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน) พ.ศ. 2507 - 2508 (เริ่มสนใจเครื่องดนตรีสากล) พ.ศ. 2509 – 2515 (เริ่มเล่นดนตรีรับจ้าง คณะ ดอกฟ้า ภูไท) พ.ศ. 2515 – 2517 (เริ่มเล่นดนตรีอาชีพ ร้านอาหาร กรุงเทพฯ) พ.ศ. 2518 – 2523 (เริ่มเส้นทางนักร้องเรียงเสียงประสาน) พ.ศ. 2524 – 2525 (สร้างสรรค์ดนตรีเพลง หนูมนาน่า สาวนาเกลือ และได้รับรางวัล) พ.ศ. 2525 – 2538 (สร้างสรรค์ดนตรีให้กับครูเพลงต่างๆ) พ.ศ. 2540 – ปัจจุบัน (สร้างสรรค์ดนตรีเพลง ส่งนาง ได้รับรางวัล และผลงานให้กับศิลปินนักร้อง ลูกทุ่งไทย ลูกทุ่งอีสาน ลูกทุ่งหมอลำ เช่น สายัณห์ สัญญา, ไหวพจน์ เพชรสุพรรณ, จินตหรา พูนลาภ, ศิริพร อำไพพงษ์, เฉลิมพล มาลา คำ, ลูกแพร ไหมไทย, พิมพีใจ เพชรพลาญชัย, อ้อยใจ แดนอีสาน) และอีกมากมาย ที่นายเรวัตน์ สายันเกษม เป็นผู้อยู่เบื้องหลังสร้างสรรค์งานเพลงดังไว้ตั้งแต่อดีตถึง

ปัจจุบัน

รูปแบบการสร้างสรรค์ลายพินในเพลงลูกทุ่งอีสาน ได้แก่ 1) เพลงสาวนาหำรัก 2) เพลงลำน้ำพอง 3) เพลงสังนาง พบว่า เครื่องดนตรีที่นายเรวัฒน์ สายันเกษะใช้ในการสร้างสรรค์นั้น คือ พิณ และ กีตาร์ ท่วงทำนองลายพินสร้างจากโครงสร้างของทำนองลายพื้นบ้านอีสาน มี 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบทำนองลายหลัก คือ ลายเพลง ท่อน Intro Solo Coda และรูปแบบทำนองเสริม คือ ลายพินที่บรรเลงในแต่ละท่อนเพลง โดยใช้ตัวโน้ตในกลุ่มบันไดเสียงอยู่ 2 ชนิด คือ Minor pentatonic กับ pentatonic scale ในแต่ละเพลงแบ่งออกเป็นรูปแบบทำนอง คือ

ทำนองหลัก เป็นการเคลื่อนทำนองแบบตามขึ้น (Conjunct motion) และทำนองแบบข้ามขึ้น (Disjunct motion) เป็นการเคลื่อนที่ของตัวโน้ตตัวที่ 1 ไปยังตัวโน้ตตัวที่ 2 3 4 5 6 และ 7 ในลักษณะ คู่ 1 2 3 4 5 6 และ 7 ไปในทิศทางทั้งขึ้น ลง และคงที่ ทำนองส่วนใหญ่จัดเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 6 ตัวโน้ต การสร้างทำนองเคลื่อนที่จากตัวโน้ตตัวแรกไปยังตัวโน้ตท้ายของแต่ละทำนองเป็นการสร้างสลับกลับไป-มา อยู่ในโครงสร้างเดียวกัน

ทำนองเสริม รูปแบบทำนองพบว่ามีทั้งหมด 3 รูปแบบ คือ 1) ทำนองลายดัน (Improvised) 2) ทำนองลายจังหวะ หรือ ลาย Rhythm และ 3) ลายสร้อย (Counterpoint) เป็นการเคลื่อนทำนองแบบตามขึ้น (Conjunct motion) และทำนองแบบข้ามขึ้น (Disjunct motion) เป็นการเคลื่อนที่ของตัวโน้ตตัวที่ 1 ไปยังตัวโน้ตตัวที่ 2 3 4 5 และ 6 ในลักษณะ คู่ 1 2 3 4 5 และ 6 ไปในทิศทางทั้งขึ้น ลง และคงที่ ตัวโน้ตในบทเพลงอยู่ในโครงสร้างของทำนองเดียวกัน

จากผลการวิจัยพบว่า นายเรวัฒน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท) สร้างสรรค์ลายพินในเพลงลูกทุ่งอีสาน จากท่วงทำนองลายทั้งหมด 4 รูปแบบ คือ 1) ลายพื้นบ้านอีสาน 2) ทำนองลายดัน (Improvised) 3) ทำนองลายจังหวะ หรือ ลาย Rhythm และ 4) ลายสร้อย (Counterpoint)

เทคนิคการบรรเลงลายพิน มีทั้งหมด 4 รูปแบบ คือ 1) ลักษณะการดีดแบบ 2) ลักษณะการดีดสายแบบ แฮมเมอร์ออน (Hammer-on) 3) ลักษณะการดีด

สายแบบ พูลออฟ (Pull-Off) 4) การติดแบบสไลด์ (Slide) วิธีการตั้งเสียงสายพิณ และกีตาร์ มีวิธีการตั้งสายแบบพิณ 4 สาย คือ สายที่ 1 เสียง ลา “สูง” (A) สายที่ 2 เสียง มี (E) สายที่ 3 เสียง ลา (A) และสายที่ 4 เสียง มี “ต่ำ” (E) ด้านการเรียบเรียง พบว่ามีรูปแบบการเรียบเรียงทั้งหมด 3 ขั้นตอน คือ 1) ภาค INPUT หรือ ส่วนนำเข้า คือ การนำเข้าเสียงของเครื่องดนตรีต่างๆ 2) ภาค Process หรือ ส่วนปรับแต่งเสียงของข้อมูลที่นำเข้า และ 3) ภาค Output คือ ขั้นตอนส่งออกของข้อมูลที่เสร็จสิ้นจากกระบวนการ Input และ Process นายเรวัฒน์ส่งออกมาเป็นรูปแบบไฟล์เสียง 2 รูปแบบ คือ 1) Wave (.wav) 2) MP3 (.mp3)

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการสร้างสรรคัลายพิณในเพลงลูกทุ่งอีสานของ เรวัฒน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสรุปผล ทำให้สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ประวัติความเป็นมาและผลงานของ เรวัฒน์ สายันเกษะ เป็นบุคคลผู้มีความสามารถ หรือ พรสวรรค์ ในการเล่นดนตรีตั้งแต่ยังเล็ก เพียงตนสังเกตและจดจำมา ตนก็สามารถที่จะนำมาฝึกปฏิบัติด้วยตนเองได้ ทำให้เห็นถึงความสอดคล้องกับ (เจริญชัย ชนไพโรจน์, 2526) กล่าวว่า ดนตรีพื้นบ้าน คือ เสียงดนตรีที่ถ่ายทอดกันมาตามประเพณีหรือที่เรียกว่ามุขปาฐะโดยการเรียนรู้ผ่านการฟังมากกว่าการอ่าน นายเรวัฒน์ สายันเกษะ เริ่มสนใจและฝึกหัดเครื่องดนตรีสากล จากการได้ชมการแสดงของวงดนตรีต่างๆ และเริ่มการเล่นดนตรีรับจ้างในตำแหน่งมือ พิณ ให้กับวงดนตรีรำวง คณะดอกฟ้า ภูไท ต่อมาเข้ากรุงเทพฯ เพื่อทำตามความฝันของตนที่อยาก จะเรียนรู้ดนตรีให้มากขึ้น จนมาพบกับ สรเพชร ภิญญา จึงเป็นจุดเริ่มต้นของเส้นนักเรียบเรียงเสียงประสาน เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านดนตรีที่น่ายอมรับ และเป็นบุคคลที่เป็นแบบอย่างให้กับคนรุ่นหลังได้ศึกษาและนำไปใช้ในชีวิต ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันนายเรวัฒน์ สายันเกษะ ได้สร้างสรรค์ผลงานด้านการเรียบเรียงเสียงดนตรี ให้กับศิลปิน นักร้อง ตามค่ายเพลงไว้มากมาย และปัจจุบันยังมีการถ่ายทอดวิชาการ

บรรเลงเครื่องดนตรีพิณ ให้กับผู้ที่สนใจทั้งในประเทศ และชาวต่างชาติ

รูปแบบการสร้างสรรค์ลายพิณในเพลงลูกทุ่ง ทั้ง 3 บทเพลง คือ เพลงสวานาหารัก เพลงลำน้ำพอง และเพลงสังนาง เป็นบทเพลงที่มีรูปแบบแตกต่างกัน คือ เพลงสวานาหารัก เป็นบทเพลงที่นำทำนองมาจากทำนองลายพื้นบ้านอีสาน โดยการสร้างสรรค์ทำนองนั้นใช้ทำนองลายซิ้งดำนาทิ้งบทเพลง ทั้งทำนองหลัก และทำนองเสริม เพลงลำน้ำพอง เป็นบทเพลงที่เรียกว่า เพลงจังหวะ หรือ เพลง Rhythm โดยวิธีการสร้างทำนองอย่างสั้นๆ ประมาณ 4 ท้องเพลง แล้วให้เล่นวนซ้ำไปมาเรื่อยๆ จนจบบทเพลง ทำให้ทำนองจังหวะเป็นทำนองหลักและเป็นจุดเด่นอย่างเห็นได้ชัด ในบทเพลง และเพลงสังนาง เป็นรูปแบบบทเพลงที่มีการพัฒนามาจากบทเพลงทั้งสองรูปแบบที่กล่าวมา โดยพัฒนาให้มีรูปแบบของท่วงทำนองลายที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งส่วนของทำนองหลักที่เป็นการคิดทำนองขึ้นมาใหม่ แต่ให้สอดคล้องกับทำนองเนื้อร้อง และเสริมด้วยทำนองลายสร้อยในแต่ละวรรคเพลง เพื่อเป็นการรับส่งให้บทเพลงน่าฟังมากยิ่งขึ้น และทำให้บทเพลงมีองค์ประกอบอย่างครบถ้วน สอดคล้องกับ (เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี, 2536) ได้กล่าวว่า ดนตรีเป็นศิลปะของเสียงที่เกิดจากความเพียรของมนุษย์ในการสร้างเสียงให้อยู่ในระเบียบของจังหวะ ทำนอง สีสันของเสียง และคีตลักษณ์ ดนตรีไม่ว่าชาติใดภาษาใดล้วนแต่มีพื้นฐานมาจากส่วนต่างๆ เหล่านี้ทั้งสิ้น โดยมีองค์ประกอบคือ เสียง (Tone) ลีลาจังหวะ (Rhythm) ทำนองเพลง (Melody) เสียงประสาน (Harmony) และรูปแบบของเพลงสังนางยังเป็นรูปแบบของบทเพลงในยุคปัจจุบัน จากการวิเคราะห์บทเพลงทั้ง 3 บทเพลงนั้น ทำให้ผู้วิจัยได้มองเห็นถึงพัฒนาการของรูปแบบของการสร้างสรรค์งานเพลงลูกทุ่งอีสานของ เรวัตน์ สายันเกษะ จากการนำเอาทำนองลายพื้นบ้าน มาเป็น ทำนองลายจังหวะ ต่อมาเป็นลายเพลง และลายสร้อย จนกลายเป็นรูปแบบการสร้างสรรค์ลายพิณในเพลงลูกทุ่งอีสานของ เรวัตน์ สายันเกษะ ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัย รูปแบบการสร้างสรรค์ลายพิณในเพลงลูกทุ่ง

อีสานของ เรวัตน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าวิจัยในครั้งต่อไปไว้ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สถานศึกษา หรือสถาบันที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน สาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางด้านการเรียนดนตรีที่บ้าน พิณ การนำพิณไปใช้ในการสร้างสรรค์งานดนตรี หรือ สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเรียบเรียงดนตรี เพื่อเป็นการต่อยอดองค์ความรู้การนำเครื่องดนตรีพิณไปใช้สร้างสรรค์งานดนตรี อีกทั้งเป็นการอนุรักษ์ สืบทอดลายดนตรีพื้นบ้านให้มีการพัฒนาต่อไป

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลจากการวิจัย ไปเป็นฐานข้อมูลทางดนตรีเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมและผู้สนใจในด้านการเรียบเรียงงานดนตรีประเภทดนตรีพื้นบ้านในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน

1.3 ให้มีการเผยแพร่ และการจัดการข้อมูลนำสู่สาธารณะ ทั้ง ห้องสมุดหน่วยงาน ห้องสมุดสถาบัน ตลอดจนห้องสมุดท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยเรื่องลายพิณในบทเพลงลูกทุ่งหมอลำ โดยให้เรียนรู้จากผู้รู้และผู้ปฏิบัติโดยตรง เพื่อให้ข้อมูลที่ได้เป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

2.2 ควรมีการสนับสนุนในการศึกษาค้นคว้าด้านดนตรีพื้นบ้านกับงานสร้างสรรค์ดนตรีในยุค 4.0 และต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับเครื่องดนตรีพื้นบ้านกับการสร้างสรรค์งานดนตรีประเภทต่างๆ ที่มีเครื่องดนตรีพื้นบ้านปรากฏในบทเพลง

เอกสารอ้างอิง

เจริญชัย ชนไพโรจน์. (2526). **ดนตรีพื้นบ้านอีสาน**. มหาสารคาม : ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. มหาสารคาม.

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2536). **วัฒนธรรมอินเดียในดนตรีไทยและเอเชียตะวันออกเฉียง**

เฉียงใต้ ดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 23. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 สุกัญญา ภัทรราชย์. (2532). **วัฒนธรรมพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
 รุ่งสุริยา เมืองเหล่า. (2537). **ภาพสะท้อนสังคมอีสานซึ่งปรากฏในบทเพลงที่พร
 คักดี สองแสงขับ ร้อง**. ปรินญาณิช ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก
 ภาษาไทย (เน้นมนุษยศาสตร์). มหาสารคาม :มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 มหาสารคาม.

สัมภาษณ์

เรวัณน์ สายันเกษะ (หนุ่ม ภูไท). (26 มีนาคม 2561) **สัมภาษณ์**. นักดนตรี,นักเรียบ
 เรียงเสียงประสาน 91/1608 B12 หมู่บ้านสุขใจ ซอยนวลจันทร์ 56 แยก
 1 ถนน นวลจันทร์ แขวงนวลจันทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร
 เสมอ จันดา (สรเพชร ภิญโญ). (30 มีนาคม 2561). **สัมภาษณ์**. นักร้อง. นักประพันธ์
 เพลง. 162/19 ซอยโรงเรียนไพบูลย์ ตำบลในเมือง อ.เมืองเมืองขอนแก่น
 จ.ขอนแก่น.